

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI

(profil praktyczny)

dokonanej w dniach 13-14 listopada 2018 roku

na kierunku *ekonomia* prowadzonym

na poziomie studiów I stopnia

**w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Staszica
w Pile**

Warszawa, 2019



Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku.....	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	11
Dobre praktyki	11
-----	11
Zalecenia	11
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	11
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	12
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	17
Dobre praktyki	18
Zalecenia	18
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	18
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	18
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	23
Dobre praktyki	23
Zalecenia	24
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	24
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	24
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	27
Dobre praktyki	27
Zalecenia	27
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	27
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	27
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	28
Dobre praktyki	29
Zalecenia	29
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	29

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	29
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	30
Dobre praktyki	30
Zalecenia	30
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	31
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	31
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	32
Dobre praktyki	32
Zalecenia	32
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	32
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	33
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	34
Dobre praktyki	34
Zalecenia	35
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	35
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wojciech Downar, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Barbara Pogonowska, ekspert PKA
2. dr hab. Jakub Brdulak, członek PKA
3. mgr Jacek Trela – ekspert PKA, reprezentujący pracodawców
4. mgr Grzegorz Kołodziej, ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
5. Bartłomiej Majewski, ekspert PKA reprezentujący studentów.

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* prowadzonym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2018/2019. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz czwarty. Poprzednia ocena jakości kształcenia została przeprowadzona w 2012 roku i zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się zespołu oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport zespołu oceniającego został opracowany na podstawie hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy prac dyplomowych i etapowych, wizytacji infrastruktury naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Instytutu, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Ekonomia	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I stopnia	
Profil kształcenia	Praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne/ niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów/ 180 pkt ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych / liczba godzin praktyk	studia stacjonarne: 960/ studia niestacjonarne: 640	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	– Turystyka i hotelarstwo – Rachunkowość i skarbowość – Zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami – Inwestycje i nieruchomości – Informatyk – analityk procesów biznesowych	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	240	130
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	1875	---

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1.Koncepcja kształcenia

1.2.Prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej właściwych dla kierunku studiów

1.3.Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1

Kierunek *ekonomia* w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile (PWSZ) prowadzony jest od 2000 roku. Od roku akademickiego 2015/2016 studia na ocenianym kierunku prowadzone są jako studia o profilu praktycznym. Kształcenia prowadzone jest na studiach I stopnia, zarówno w formie stacjonarnej, jak i niestacjonarnej.

Strategia rozwoju Uczelni na lata 2015 – 2025 została przyjęta uchwałą nr XXVII/175/14 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile z dnia 18 grudnia 2014 roku. W misji Uczelnia przytacza słowa swojego Patrona „Być narodowi użytecznym” i deklaruje realizację tych słów poprzez bogatą i różnorodną ofertę edukacyjną, dostosowaną do obecnych i przyszłych potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz do oczekiwań pracodawców. Cele strategiczne Uczelni są zgodne z politykami zewnętrznym, w tym z krajowymi i regionalnymi politykami społeczno - gospodarczymi. Celem generalnym strategii jest zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, badań naukowych i proinnowacyjnego oddziaływania na środowisko społeczno – gospodarcze Północnej Wielkopolski.

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* dobrze wpisuje się w misję i założenia strategiczne Uczelni, a oceniany kierunek ma swoje trwałe miejsce w bogatej ofercie edukacyjnej Uczelni, stanowiąc wraz z innymi kierunkami, komplementarną całość. PWSZ w Pile, będąc największą Uczelnią w subregionie pilskim, zaspokaja obecne i przyszłe potrzeby rynku pracy, przede wszystkim Północnej Wielkopolski, na specjalistów z zakresu ekonomii. Uczelnia, kształtuje ofertę zgodnie z potrzebami rynku pracy.

Dla efektów kształcenia kierunku *ekonomia* wskazano jedną dyscyplinę naukową, tj. ekonomię. Wyprofilowanie kierunku, szczególnie w części kształcenia podstawowego i kierunkowego, uzasadnia wybór tej dyscypliny. Jednak dobór specjalności wskazywałby na zasadność przypisania efektów kształcenia również do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Podkreślić należy, że oceniany kierunek ma potencjał dalszego rozwoju o czym świadczą rozmowy przeprowadzone podczas wizytacji, jak również zidentyfikowane przez Uczelnię szanse, dotyczące m.in. uruchomienia na kierunku profilu dualnego, ewentualnie rozszerzenie oferty o studia II stopnia oraz rosnące zainteresowanie partnerów krajowych i zagranicznych wspólnymi inicjatywami badawczymi.

1.2

Uczelnia w dużym stopniu wykorzystuje potencjał współpracy z partnerami (instytucje samorządowe, przedsiębiorstwa, inne szkoły wyższe) w ramach realizowanych inicjatyw, w tym realizowanych projektów. Uczelnia realizuje kilka projektów, które bezpośrednio przyczyniają się do nabywania przez studentów kompetencji zawodowych, jak również wpływają na koncepcję kształcenia i realizację procesu dydaktycznego.

We wrześniu 2018 roku rozpoczęła się realizacja projektu „Inkubator kompetencji - Zintegrowany Program Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile”. Celem głównym projektu jest poprawienie jakości kształcenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile oraz ułatwienie studentom PWSZ rozpoczęcia aktywności zawodowej poprzez realizację zintegrowanego programu rozwoju.

Uczelnia prowadzi projekt „Program praktyk zawodowych w Państwowych Wyższych Szkołach Zawodowych” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER), który ma na celu wypracowanie jednolitego systemu prowadzenia sześciomiesięcznych praktyk zawodowych dla wyższych szkół zawodowych na kierunkach studiów o profilu praktycznym.

W ramach tego samego programu operacyjnego Uczelnia realizuje projekt „Akademia Młodych Odkrywców 2.0 – z pasji do nauki!”, którego celem jest rozwój oferty Uczelni ukierunkowanej na wdrożenie programów przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych odpowiadających potrzebom rynku pracy. Projekt zakończy się w 2020 roku.

Są to przykładowe projekty, przy czym podkreślić należy dużą aktywność Uczelni w obszarze pozyskania środków na prace związane z doskonaleniem programów kształcenia, jak również przygotowania studentów do wejścia na rynek pracy (dotyczy to również ocenianego kierunku).

Dla potrzeb otoczenia gospodarczo – biznesowego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile opracowano Bazę Kompetencji Pracowników, Ofert Usługowych i Infrastruktury Usługowej Uczelni. Baza gromadzi i umożliwia wyszukiwanie informacji o pracownikach naukowych Uczelni, o możliwościach rozwiązywania przez nich problemów techniczno – biznesowych przedsiębiorstw oraz obsługiwanej przez nich specjalistycznej aparaturze badawczej. Celem jej jest ułatwienie kontaktu z osobami i podmiotami zainteresowanymi wykorzystaniem potencjału naukowo – badawczej Uczelni. Składa się ona z trzech części, znajdujących się na wydzielonej stronie internetowej: Baza Pracowników, Baza Ofert oraz Baza Aparatury Badawczej. Każda z tych baz ma za zadanie kojarzenie potencjalnych podmiotów poszukujących ze zleceniobiorcami, którzy poszukują zasobów koniecznych do przeprowadzenia prac naukowo-badawczych i rozwojowych z przedsiębiorstw.

Ważną inicjatywą, z punktu widzenia powadzenia prac rozwojowych jest rozwijanie w Uczelni profilu dualnego, który władze planują uruchomić również na ocenianym kierunku.

W kwietniu 2018 roku Uczelnia była gospodarzem Seminarium z udziałem Ministra NiSW pn. „Uczelnie wyższe w otoczeniu społeczno-gospodarczym regionu Wielkopolskiego. Studia dualne – wymiana doświadczeń”.

1.3

Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku *ekonomia* na studiach I stopnia o profilu praktycznym został opracowany zgodnie z wymogami Prawa o szkolnictwie wyższym, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. z 2011 r. nr 253 poz. 1520) oraz zgodnie z Uchwałą nr XXXII/203/15 Senatu PWSZ w Pile z dnia 21 maja 2015 roku w sprawie uchwalenia programu kształcenia dla studiów I stopnia na kierunku *ekonomia* o profilu praktycznym po uprzednim zaopiniowaniu efektów kształcenia przez Konwent PWSZ w Pile (Uchwała nr V/7/15 Konwentu PWSZ w Pile z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie zaopiniowania

efektów kształcenia studiów pierwszego stopnia na kierunku *ekonomia* o profilu praktycznym w Instytucie Ekonomicznym PWSZ w Pile).

Analizowane kierunkowe efekty kształcenia są zbieżne z efektami obszarowymi i zostały opracowane zgodnie z założeniem możliwości ich pogłębiania na studiach II stopnia. Sformułowano ogólne wymagania stanowiące standard wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych absolwentów i absolwentek kończących studia na kierunku *ekonomia*. Planowane kierunkowe efekty kształcenia są opracowane pod kątem kształcenia młodych ekonomistów/ekonomistek przygotowanych do wyzwań zmieniającego się rynku pracy oraz potrzeb regionu. Kształcenia na kierunku *ekonomia* odbywa się obecnie na 5 specjalnościach: „Zarządzanie Małymi i Średnimi Przedsiębiorstwami”, „Rachunkowość i Skarbowość”, „Turystyka i Hotelarstwo”, „Inwestycje i Nieruchomości” oraz „Informatyk - Analityk Procesów Biznesowych”.

Absolwent specjalności „Zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami” posiada znajomość podstaw zarządzania tego typu przedsiębiorstwem, planowania jego działalności w warunkach ryzyka strategicznego i operacyjnego, podejmowania decyzji, co do kierunków i rozmiarów działalności. Wykazuje się znajomością powiązań z otoczeniem, zna zasady marketingu i promocji. Zna zasady polityki rachunkowości, prawa gospodarczego, podatkowego i finansowego.

Zgodnie z sylwetką absolwenta specjalności „Rachunkowość i skarbowość” studenci/studentki uzyskują m.in. profesjonalne przygotowanie do administrowania w strukturach samorządowych i kreowania rozwoju lokalnego i regionalnego. Są przygotowani do obsługi podatkowej i księgowej przedsiębiorstw, obsługi opodatkowania osób fizycznych i prawnych. Celem studiów na specjalności RiS jest przygotowanie specjalistów z zakresu rachunkowości finansowej, zarządczej i budżetowej jednostek krajowych, jak i zagranicznych, analizy ekonomicznej i finansowej oraz doradztwa podatkowego i finansowego osób fizycznych i prawnych. Oprócz dwóch wyżej wymienionych uruchomionych aktualnie specjalności, w ofercie występują jeszcze trzy inne (wymienione wcześniej).

Na specjalności „Turystyka i hotelarstwo” studenci kształcą się w zakresie umiejętności związanych z prowadzeniem przedsiębiorstw hotelarskich oraz innych obiektów świadczących usługi noclegowe. Absolwent specjalności potrafi analizować gospodarcze i społeczne procesy wpływające na działalność turystyczną i rekreacyjną w skali globalnej, regionalnej i lokalnej, jak również ekonomiczne i prawno-organizacyjne zasady działania obiektów wypoczynkowych.

„Inwestycje i Nieruchomości” to specjalność, która umożliwia studentowi zdobycie wszechstronnej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych z zakresu oceny opłacalności przedsięwzięć inwestycyjnych oraz analiz rozwoju rynku nieruchomości w Polsce i na świecie.

Zastrzeżenia budzi nazwa specjalności „Informatyk – Analityk Procesów Biznesowych”, ponieważ sugeruje, że celem jest wykształcenie informatyka, a z koncepcji i treści kształcenia na specjalności można wywnioskować, że chodzi o analityka procesów biznesowych, z dobrą znajomością informatycznych narzędzi wspomagających jego pracę.

Dla ocenianego kierunku studiów I stopnia opracowano 42 kierunkowe efekty kształcenia, w tym 16 z obszaru wiedzy, 19 w zakresie umiejętności oraz 7 kompetencji społecznych. Dodatkowo sformułowano również efekty kształcenia dla dwóch specjalności. Specjalności „Zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami” (ZMiSP) przypisano ogółem 16 efektów kształcenia, w tym 6 z obszaru wiedzy, 5 w zakresie umiejętności oraz 5 – kompetencji społecznych; natomiast specjalności „Rachunkowość i skarbowość” (RiS) przypisano ogółem 18 efektów kształcenia, w tym 6 z obszaru wiedzy, 5 w zakresie umiejętności oraz 7 – kompetencji społecznych. Kierunkowe efekty kształcenia z zakresu wiedzy są

sformułowane prawidłowo i pozostają w zgodności z efektami obszarowymi nie stanowiąc ich powielenia, ale ich uszczegółowienie. Na uwagę zasługuje poszerzenie efektów z obszaru nauk społecznych o następujące: student „Zna idee i poglądy głównych przedstawicieli wybranych historycznych szkół ekonomicznych oraz ich krytyczną ocenę” (K1P_W07); „Ma wiedzę na temat etycznych i prawnych podstaw funkcjonowania procesów gospodarczych oraz ochrony własności intelektualnej” (K1P_W09); „Posiada wiedzę umożliwiającą ocenę zjawisk ekonomicznych w perspektywie regionalnej, krajowej i międzynarodowej” (K1P_W14). Właściwie sformułowane efekty z zakresu umiejętności są również prawidłowo powiązane z efektami obszarowymi rozszerzając tę sferę m.in. o to, że student „Potrafi wskazać różnice między podstawowymi nurtami w myśli ekonomicznej i dostrzec ich obecność w praktyce” (K1P_U14). Jeśli chodzi o efekty z zakresu kompetencji społecznych, to ocena ich sformułowania i powiązania z efektami obszarowymi oraz ich pogłębienia jest również pozytywna: np. student „Postępuje zgodnie z zasadami etyki zawodowej, z poszanowaniem praw autorskich, prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga moralne dylematy związane z wykonywaniem zawodu, ma przekonanie o znaczeniu zachowania się w sposób profesjonalny, jest wrażliwy na potrzeby społeczne i ekonomiczne” (K1P_K05).

Sformułowane dla obu specjalności efekty kształcenia również nie budzą większych zastrzeżeń. Efekty te są spójne z efektami kierunkowymi. Dla specjalności ZMiŚP ważne efekty, to przykładowo: efekt z zakresu wiedzy dotyczący „ewolucji koncepcji zrównoważonego rozwoju gospodarczego w funkcjonowaniu MSP” (K1P_W32). Wśród umiejętności istotnych dla profilu praktycznego to m.in.: student „Posiada umiejętności obsługi programów komputerowych (systemów informatycznych) w biznesie” (K1P_U34); „Analizuje zjawiska i procesy w sektorze MSP w skali mikro-, mezo- i makroekonomicznej” (K1P_U31). Natomiast znaczący efekt (K1P_U33): „Kreuje i rozwiązuje problemy związane z prawem w sektorze MSP. Interpretuje wybrane przepisy prawne, potrafi tworzyć prostą dokumentację urzędową” - należy uznać za niezredukowany sformułowany z uwagi na czasownik kreuje. W zakresie kompetencji społecznych na uwagę zasługuje efekt: „W działalności społecznej i zawodowej jest świadomy roli sektora MSP w życiu społeczno-gospodarczym” (K1P_K22). Efekt (K1P_W33) ma postać zdania niedokończonego („Ma podstawową wiedzę o metodyce wykonywania”). Dla specjalności RiS sformulowano efekt z zakresu wiedzy istotny dla profilu praktycznego: student „Posiada wiedzę o rzeczywistości społeczno-ekonomicznej z wykorzystaniem narzędzi komputerowych, m.in. w zakresie szeroko pojętych finansów oraz rachunkowości i in.” (K1P_W41); umiejętności: „Potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną do rozwiązywania praktycznych problemów w sferze finansów przedsiębiorstw i publicznych, w tym rachunkowości i skarbowości” (K1P_U43) oraz kompetencji społecznych: „Potrafi współdziałać i pracować w grupie, np. w przygotowaniu projektów Unii Europejskiej z wykorzystaniem wiedzy z zakresu finansów i rachunkowości” (K1P_K29).

Podsumowując, kierunkowe oraz specjalnościowe efekty kształcenia zostały opracowane prawidłowo (wymagana jest korekta w sformułowaniu dwóch efektów). Na uwagę zasługuje również ich pogłębione powiązanie z praktycznym profilem kształcenia. Dotyczy to zdecydowanej większości efektów kierunkowych i efektów sformułowanych dla obu specjalności, łącznie z umiejętnościami w zakresie języka obcego na poziomie B2 ESOKJ w obszarze ekonomii (K1P_U15), którego uzupełnieniem jest efekt dla ZMiŚP: „potrafi komunikować się ustnie i pisemnie, w tym z użyciem języka angielskiego w biznesie” (K1P_U35) oraz dotyczącymi obsługi programów komputerowych: dwa efekty kierunkowe (K1P_U05; K1P_U08), które uszczegóławia jeden efekt dla specjalności ZMiŚP (K1P_U34), a w przypadku RiS: dwa efekty z zakresu wiedzy (K1P_W40; K1P_W41), dwa z kategorii umiejętności (K1P_U42; K1P_U43) i dwa z kompetencji społecznych (K1P_K29; K1P_K32).

W opisie efektów kształcenia występują również elementy dotyczące zarządzania przedsiębiorstwem, dlatego też uzasadnionym jest rozszerzenie przypisania kierunku również do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Sylabusy dla praktyk zawodowych I, II, III, IV zostały opracowane dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Dla praktyk sformułowano po trzy efekty dla każdej specjalności: po jednym z zakresu wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Efekty uwzględniają specyfikę specjalności, jednak są one takie same dla każdego semestru.

Sylabus seminarium dyplomowego jest dostępny tylko dla specjalności ZMiŚP i tylko dla V i VI semestru (brak istotnych różnic), bez odwołania do jakże istotnego efektu K1P_U18 („Posiada umiejętność sporządzania pisemnych i wygłaszania ustnych sprawozdań z prac badawczych w oparciu o zasady metodologii, w tym wiedzę o metodach i technikach badań naukowych, poszukiwania i krytycznej oceny źródeł i literatury”).

Na ocenę pozytywną zasługuje opracowanie osobnego sylabusu do egzaminu na poziomie B2 z języka angielskiego, w którym jednoznacznie określono cele oraz zakres programowy egzaminu, określając nakład pracy konieczny do przygotowania się do egzaminu.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* jest w pełni zgodna z zapisami misji i celami strategicznymi Uczelni. Jako mocną stronę należy wymienić silny związek oferty kształcenia z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy. Kierunek *ekonomia* jest komplementarnym elementem oferty kształcenia na Uczelni i ma realne perspektywy dalszego rozwoju. Ze względu na profil realizowanych specjalności na kierunku *ekonomia*, przypisanie kierunku tylko do dyscypliny ekonomia i finanse jest nieco za wąskie. Efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia* zostały sformułowane poprawnie (ze wskazanymi powyżej zastrzeżeniami).

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Poszerzenie przypisania kierunku *ekonomia* do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.
2. Korekta nazwy specjalności „Informatyk – Analityk Procesów Biznesowych”.
3. Korekta w sformułowaniu niektórych efektów, jak wskazano wcześniej w opisie kryterium.
4. Zróżnicowanie efektów kształcenia dla praktyk zawodowych realizowanych ze względu na semestr / rok studiów

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1 Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2 Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3 Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1

Program kształcenia kierunku *ekonomia* – studia I stopnia, profil praktyczny, pod względem formalnym spełnia wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów, Dz.U. 2016 poz. 1596).

Programy i plany studiów na kierunku *ekonomia* zostały przyjęte w drodze uchwał Senatu PWSZ, odpowiednio na każdego cyklu kształcenia. Z informacji uzyskanych od władz Instytutu Stosowanych Studiów Społecznych wynika, że od tego czasu program nie uległ zmianie.

Przyjęte założenia odnośnie sylwetki absolwenta/ absolwentki studiów I stopnia o profilu praktycznym, realizowane są przez dobór specjalności oraz dobór treści kształcenia. Proponowany program studiów obejmuje treści kształcenia z zakresu przedmiotów: ogólnych, podstawowych, kierunkowych, specjalnościowych.

Program studiów na kierunku *ekonomia* obejmuje treści kształcenia z grupy przedmiotów ogólnych (stacj. 330/niest. 232 godz.), którym przyporządkowano 18/18 pkt. ECTS; podstawowych (675/450 godz.), którym przyporządkowano 53/53 pkt. ECTS, kierunkowych (240/240 godz.) o wartości 16/16 pkt. ECTS oraz specjalnościowych: w tej grupie usytuowane zostało Seminarium dyplomowe I, II oraz III (120/54 godz.) i 10/10 pkt. ECTS. Praktyka zawodowa realizowana jest przez cztery semestry (960/640 godz.) – wartość 41/41 pkt. ECTS. Przedmioty specjalnościowe dla ZMŚP obejmują 480/338 godz. Przedmioty specjalnościowe RiS są realizowane w takim samym wymiarze godzin. Podział na grupy przedmiotów jest poprawny.

Dobór przedmiotów kierunkowych jest właściwy i umożliwia uzyskanie podstaw wiedzy i umiejętności w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. Na uwagę i pozytywną ocenę zasługuje ten sam wymiar (120 godz.) języka angielskiego na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Przedmiot jest prowadzony od I do IV semestru (30 godz. w semestrze). Liczba godzin realizowanych w ramach obu specjalności (w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym) jest wystarczająca: 16 przedmiotów (480/338 godz.), za które studenci/studentki otrzymują łącznie 42/ 42 pkt. ECTS.

Przedstawiona macierz kierunkowych i specjalnościowych efektów kształcenia została opracowana starannie jednakże występują pewne błędy. Efekt K1P_U18 („Posiada umiejętność sporządzania pisemnych i wygłaszania ustnych sprawozdań z prac badawczych w oparciu o zasady metodologii, w tym wiedzę o metodach i technikach badań naukowych, poszukiwania i krytycznej oceny źródeł i literatury”) został przypisany do przedmiotu „Analiza ekonomiczna”, którego sylabus tego efektu nie zakłada. W konsekwencji odnośny efekt nie jest realizowany. Efekt K1P_W09 („Ma wiedzę na temat etycznych i prawnych podstaw funkcjonowania procesów gospodarczych oraz ochrony własności intelektualnej”) został błędnie przyporządkowany do przedmiotu „Gospodarka regionalna” (w sylabusie brak tego efektu).

Dla specjalności ZMiSP brak jest sylabusu do przedmiotu „Techniki komunikacji”, nie można zatem stwierdzić, czy efekt (K1P_U35) jest w pełni realizowany.

Sylabus przedmiotu „Audyt wewnętrzny” (RiS) na studiach niestacjonarnych (brak sylabusu dla studiów stacjonarnych) nie realizuje efektu K1P_W41 (który dotyczy wykorzystywania narzędzi komputerowych w zakresie finansów i rachunkowości) ponieważ nie prowadzi się zajęć laboratoryjnych tylko w formie ćwiczeń audytoryjnych, a zatem odnośny efekt nie jest w pełni realizowany. Na przedmiocie „Prawo cywilne” (RiS) nie jest realizowany – wbrew przypisaniu w macierzy – efekt K1P_U42. Sylabus przedmiotu „Podatki dochodowe” efekt ten uwzględnia, jednakże zajęcia odbywają się w formie ćwiczeń audytoryjnych, nie zaś w laboratorium komputerowym, a zatem efekt nie może zostać w pełni osiągnięty. Ta sama sytuacja występuje w przypadku przedmiotu „Podatki pośrednie”.

Biorąc pod uwagę powyższe, modułowe (przedmiotowe) efekty kształcenia nie są w pełni spójne z efektami kierunkowymi i efektami specjalności ZMiSP oraz RiS.

Dla ocenianego kierunku zostały określone wskaźniki ilościowe związane z nakładem pracy studenta wymagane dla prawidłowej realizacji procesu kształcenia. Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów posiadają wartość 61 pkt. ECTS. Liczba ta powinna zostać skorygowana na studiach niestacjonarnych ponieważ różnica w liczbie godzin z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego i studentów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wynikająca z programu studiów jest znaczna (ponad 500 godzin). Ponadto istnieją nieuzasadnione różnice w liczbie punktów ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych w sylabusach przedmiotów (np. dla przedmiotu „Finanse publiczne i rynki finansowe”).

Za zajęcia z przedmiotów podstawowych student otrzymuje 51 pkt. ECTS; liczba pkt ECTS przyporządkowana zajęciom o charakterze praktycznym, w tym zajęcia laboratoryjne, warsztatowe i projektowe, które służą zdobywaniu umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych - 120 pkt; zajęciom do wyboru przypisano 93 pkt. ECTS. Studenci/ studentki poza wyborem specjalności mogą wybrać język obcy (angielski albo niemiecki), seminarium dyplomowe oraz praktyki.

Na poziomie przedmiotów, w sylabusach została szczegółowo podana struktura nakładu pracy studenta/ studentki Uwzględniono istotne elementy, w tym: godziny kontaktowe, przygotowanie do zajęć (studia literaturowe), przygotowanie prezentacji, projektu, przygotowanie się do kolokwium, testu, egzaminu. Uwzględniana jest liczbowa oraz jakościowa realizacja praktycznych efektów kształcenia. Nie stwierdzono różnic między liczbą pkt ECTS przypisanych do danego przedmiotu na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Należy stwierdzić, że sekwencja przedmiotów w planie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych jest prawidłowa. Studia na specjalności rozpoczynają się od 2 i trwają do 6 semestru, układ przedmiotów specjalnościowych zasługuje na ocenę pozytywną. Seminarium dyplomowe realizowane jest od 4 do 6 semestru. Pewnym mankamentem jest brak oferty przedmiotów do wyboru (poza specjalnością) oraz brak przedmiotów w językach obcych. Ograniczony kontakt z językiem obcym niewątpliwie wpływa na niski udział studentów/ studentek kierunku w wyjazdach studyjnych w ramach programu Erasmus+.

Na ocenianym kierunku praktyki zawodowe odbywają się w wymiarze 960 godzin na studiach stacjonarnych i 640 godzin na studiach niestacjonarnych. Na studiach stacjonarnych praktyka zawodowa jest realizowana w czterech częściach (odpowiadających semestrom). W każdym semestrze student odbywa 2 dwa dni w tygodniu praktykę w przedsiębiorstwie po 8 godzin dziennie, przez 15 tygodni. Na studiach niestacjonarnych praktyka trwa również przez 4 semestry, z tym że student odbywa ją przez 5 dni w tygodniu, po 8 godzin dziennie, przez miesiąc w każdym semestrze. Student za praktyki zawodowe otrzymuje 41 punktów ECTS, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych.

Wątpliwości budzi liczba punktów ECTS za praktyki zawodowe, szczególnie na studiach niestacjonarnych. Według sylabusu na studiach stacjonarnych struktura nakładu pracy studenta, oprócz godzin odbywania praktyki (240 godzin w semestrze) obejmuje pracę samodzielną, m.in. takie pozycje jak: studiowanie literatury (Kodeks pracy), studiowanie struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa/instytucji, studiowanie prawnych ram funkcjonowania przedsiębiorstwa/instytucji czy uczenie się radzenia w trudnych sytuacjach oraz rozwiązywanie problemów zawodowych (łącznie wymiar tych aktywności wynosi 60 godzin, a na studiach niestacjonarnych aż 90 godzin w każdym semestrze). W związku z tym, że niektóre z tych aktywności (np. rozwiązywanie problemów zawodowych) zachodzi w środowisku pracy, czyli w trakcie odbywania praktyki, należałoby zmniejszyć liczbę punktów ECTS w semestrze. Dotyczy to w większym stopniu studiów niestacjonarnych, ponieważ odbywanie praktyki to 160 godzin w semestrze, a liczba punktów ECTS w semestrze wynosi 10.

W sylabusach praktyk, niezależnie od semestru – treści przedmiotowe oraz kryteria oceny są identyczne. Należy sądzić, że stopniowanie trudności treści praktyk zawodowych oraz zróżnicowanie przedmiotowych efektów kształcenia byłoby korzystne dla kierunku o profilu praktycznym.

Szczegółowe warunki organizacji praktyk określa Regulamin Praktyk Zawodowych (Zarządzenie Nr 41/16 w sprawie wprowadzenia Regulaminu Praktyk Zawodowych PWSZ w Pile). Z informacji uzyskanych podczas spotkania z Kierownik Działu Praktyk Studenckich wynika, że praktyki studentów/studentek kierunku *ekonomia* odbywają się w ponad 20 podmiotach gospodarczych oraz instytucjach oraz, że współpraca Uczelni z tymi podmiotami, zarówno na etapie uzgadniania szczegółowego programu praktyki, jak również jej realizacji jest bardzo efektywna. Student ma bardzo dobrą informację dotyczącą praktyk, ma możliwość zapoznać się z dokumentami na stronie Biura Praktyk Studenckich – "Praktyki krok po kroku".

Zajęcia dydaktyczne realizowane są w następujących formach: wykłady, ćwiczenia, laboratoria, ćwiczenia projektowe oraz seminaria. Wykłady stanowią ok. 39% godzin wszystkich zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela. Pozostała część zajęć to formy aktywne. Proporcja taka jest właściwa na profilu praktycznym.

Dobór metod kształcenia jest uzależniony od realizowanych efektów kształcenia. W kształceniu teoretycznym i praktycznym stosowane są metody podające, problemowe lub praktyczne, w szczególności: metody eksponujące (pokaz, prezentacja multimedialna), metody aktywizujące (dyskusja, metoda projektów, studia przypadków) oraz metody praktyczne (ćwiczenia, zadania, symulacje). Metody dydaktyczne dostosowane są do form zajęć.

Studenci obecni podczas spotkania z zespołem oceniającym stwierdzili, że zajęcia są prowadzone w sposób atrakcyjny, treści przekazywane w sposób zrozumiały co sprzyja osiągnięciu efektów kształcenia.

2.2

Metody weryfikacji efektów kształcenia stanowią integralną część sylabusów. Sposób opracowania tych metod zasługuje na opinię pozytywną w przypadku większości sylabusów: przedstawia się w nich sposób oceniania i warunki zaliczenia dla poszczególnych form kształcenia wraz z podaniem procentowo ujętych składowych oceny końcowej. Takim przykładem jest sylabus przedmiotu „Ochrona środowiska” (specjalnościowy ZMiŚP): ćwiczenia audytoryjne - ocena w formie kolokwium; ćwiczenia projektowe (zajęcia odbywają się w sali komputerowej) – opracowanie dokumentów zarchiwizowanych na indywidualnych kontach serwerowych, czy też przedmiotu „Makroekonomia” - podano procentowy udział oceny uzyskanej na podstawie referatu/ projektu, dyskusji podczas ćwiczeń/ egzaminu pisemnego. Z

kolei sylabus przedmiotu „Polityka gospodarcza” (kierunkowy) jest pod tym względem bardziej ogólny: egzamin ustny, warunkiem zaliczenia jest uzyskanie co najmniej 50% przewidzianych punktów. Podobny opis metod weryfikacji efektów przedstawia sylabus przedmiotu „Polityka społeczna”: kolokwium, uzyskanie min 60% punktów. Sylabus przedmiotu „Negocjacje i mediacje” określa, że końcowa ocena, to 50% oceny z wykładu i 50% ćwiczeń audytoryjnych. Natomiast (cztery) sylabusy języka angielskiego (zajęcia odbywają się w laboratorium) są opracowane w sposób bardzo przejrzysty i szczegółowy: wybór 3 pytań (60%), ustna prezentacja (6 pkt.), zadania praktyczne (skala od 0-10 pkt.). Również prawidłowo opracowano sylabus do egzaminu z języka angielskiego (forma - rozmowa z egzaminatorem): student odpowiada na cztery wylosowane pytania, za każde z nich może otrzymać maksymalnie 5 pkt. Warunkiem zdania egzaminu jest uzyskanie minimum 12 pkt. (podana skala punktów ujętych procentowo w stosunku do ocen). Podsumowując można stwierdzić, że sposoby weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia umożliwiają ocenę, czy student osiągnął założone efekty.

Możliwość skutecznej weryfikacji efektów kształcenia potwierdzają wyniki przeglądu prac etapowych/ końcowych. Sposoby weryfikacji efektów były realizowane w analizowanych pracach w postaci różnych form, tzn. pytania opisowe, testy jedno-i wielokrotnego wyboru oraz zaliczenie ustne. Należy podkreślić, że w sylabusie przedmiotu nie podano zaliczenia ustnego jako metody weryfikacji efektów. Tylko w przypadku jednej grupy prac podano oceny (zróżnicowane), w pozostałych przyznane punkty. Można stwierdzić, że poziom trudności prac jest adekwatny do kierunku, poziomu studiów i że stawiane studentom zadania umożliwiają weryfikację zakładanych efektów kształcenia z zakresu wiedzy. Zauważono również przypadek wystawienia wszystkich najwyższych ocen, przy stosunkowo łatwych pytaniach. Odnotować należy również przypadki zawyżania ocen z prac dyplomowych.

Praktyka podlega zaliczeniu i wpisowi do indeksu i dzienniczka praktyk przez opiekuna praktyki z ramienia Uczelni na podstawie: opinii opiekuna praktyki ze strony zakładu pracy, wpisanej do dziennika praktyk własnej obserwacji zaangażowania studenta, samooceny studenta oraz przedłożonej dokumentacji. Na kierunku *ekonomia* funkcjonuje dwóch opiekunów praktyk (dla każdej specjalności). Przegląd dokumentacji związanej z realizacją praktyk wskazał, że brak jest bezpośredniej kontroli nad dzienniczkami praktyk, a tematy zapisane w dzienniczkach są niespójne z zakresem praktyk określonym w kartach przedmiotów.

Zajęcia dla studentów stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do piątku (niestacjonarnych od piątku do niedzieli) z różnym rozkładem w ciągu dnia. Realizowane są na ogół w blokach dwugodzinnych. Zajęcia rozpoczynają się o godzinie 8:00 (niestacjonarni 7:45) a kończą o godzinie 20:00 (niestacjonarni 21:30) Przerwa pomiędzy zajęciami wynosi 15 minut. Na studiach niestacjonarnych zdarzają się przypadki nadmiernej kumulacji zajęć: 7.10. język angielski był realizowany w niedzielę dla jednej z grup w godzinach 7:45-12:45 natomiast dla innej od 15:15 do 20:15, czyli 6 godzin po 45-min. Biorąc pod uwagę nie tylko zbyt dużą liczbę godzin w obu przypadkach, ale również stan zmęczenia studentów/ studentek grupy drugiej po zajęciach od godziny 7:45 - należy uznać takie rozwiązanie za niewłaściwe z punktu widzenia efektywności procesu kształcenia. Inne dość liczne przypadki kumulacji zajęć, to: 6 godzin ćwiczeń z przedmiotu „Finanse przedsiębiorstw” (7.10.; 2.12.); 6 godzin ponownie z języka angielskiego (14.10.; 28.10.; 18.11.; 23.11.; 16.12.); 6 godzin z przedmiotu „Ubezpieczenia i ryzyko gospodarcze” (18.11.; 25.11.; 9.12.); 6 godzin języka niemieckiego (2.12.; 9.12). Organizacja zajęć na studiach niestacjonarnych nie jest zatem w pełni prawidłowa.

Liczba studentów w grupach dziekańskich jest na właściwym poziomie (do 30 osób) podobnie jak grup seminaryjnych - do 15 osób. Otrzymane listy grup seminaryjnych r.a. 2018/2019 (studia stacjonarne i niestacjonarne) potwierdzają przestrzeganie tej zasady

(najliczniejsza grupa to 12 osób). Natomiast grupy językowe - do 20 osób są zbyt liczne biorąc pod uwagę wymogi kształcenia dla tego typu zajęć.

Harmonogramy zajęć podawane są do wiadomości studentów na co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem semestru.

2.3

Kryteria kwalifikacji na studia zawarte są w Uchwale Nr X/48/17 Senatu PWSZ w Pile z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na I rok studiów w roku akademickim 2018/2019. Są one ogłaszane w publikowanym informatorze dla kandydatów na studia oraz na stronie internetowej Uczelni. O przyjęciu na studia stacjonarne i niestacjonarne decyduje konkurs świadectw dojrzałości. Brane są pod uwagę następujące przedmioty: matematyka i geografia. Przyjęcia dokonywane są według listy rankingowej, tworzonej na podstawie sumy punktów uzyskanych podczas postępowania kwalifikacyjnego. Laureaci i finaliści ogólnopolskich konkursów oraz olimpiad przedmiotowych przyjmowani są poza postępowaniem kwalifikacyjnym z maksymalną liczbą punktów w rankingu.

Procedury regulujące zasady doboru kandydatów oparte są na jasnych i czytelnych kryteriach, nie noszących znamion dyskryminacji i uwzględniające zasadę zapewnienia równych szans w podjęciu kształcenia wszystkim kandydatom, którzy uzyskali najwyższą punktację, z przedmiotów objętych postępowaniem rekrutacyjnym. Również w opiniach studentów, wyrażonych podczas spotkania z zespołem oceniającym, procedury rekrutacji są przejrzyste, zrozumiałe a także sprawiedliwe.

Zasady dyplomowania zostały ustalone na mocy Zarządzenia nr 52/15 Rektora WSZ z dnia 1 października 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przygotowywania prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego oraz Zarządzenia nr 33/18 z dnia 29 czerwca 2018 w sprawie wprowadzenia Regulaminu przygotowywania prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego, z mocą obowiązującą od 1 października 2018.

Metody weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych w procesie dyplomowania dotyczą pracy dyplomowej oraz egzaminu dyplomowego. Temat pracy dyplomowej powinien być ustalony wspólnie przez opiekuna i studenta. Sugerowana tematyka prac dyplomowych na kierunku *ekonomia*, proponowana przez poszczególnych prowadzących jest dostępna dla studentów zarówno w ogłoszeniach w gablotach Instytutu jak i dostępna jest przez stronę internetową. Proponowane tematy są związane ze specjalizacją naukową pracowników prowadzących seminaaria dyplomowe oraz bardzo często we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

Seminaaria licencjackie prowadzone są przez osoby o stopniu naukowym co najmniej doktora, w tym z przewagą osób ze stopniem doktora habilitowanego i tytułem profesora (podobnie wybierani są recenzenci).

Praca dyplomowa jest opracowaniem samodzielnym studenta, może ją stanowić praca projektowa, eksperymentalna. Egzamin prowadzi Przewodniczący Komisji – Dyrektor Instytutu lub jego zastępca, w uzasadnionych przypadkach osoba zatrudniona na stanowisku profesora oraz opiekun pracy dyplomowej i recenzent. Podczas egzaminu student odpowiada na 3 pytania; pytanie z zakresu studiów z listy pytań zweryfikowanych przez Dyrektora Instytutu, pytanie recenzenta, które powinno nawiązywać do treści pracy (w tym metodyki pracy lub jej wyników) oraz pytanie opiekuna naukowego pracy, które powinno nawiązywać do tematyki danej specjalności. W razie wątpliwości co do oceny egzaminu dyplomowego, Komisja może zadać dodatkowe pytanie. Recenzent powinien być pracownikiem Uczelni i posiadać stopień naukowy.

Na mocy Regulaminu Studiów par 60, zał. do Uchwały nr XLIII/248/16 z dnia 28 kwietnia 2016 r. podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów są: ocena średnia ze studiów waga 0,5; ocena pracy dyplomowej waga 0,25; ocena egzaminu dyplomowego waga 0,25.

Na podstawie analizy tematów prac dyplomowych złożonych w roku 2018 na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych można stwierdzić, że są one zgodne z kierunkiem *ekonomia*. Średnia ocen z tych prac jest dość wysoka (najniższa to 4,0), średnia ocen uzyskanych podczas egzaminu: najniższa to dwa przypadki 3,5; natomiast najniższa ocena na dyplomie to 4,0. Na podstawie analizy wytypowanych losowo prac należy uznać, że ich poziom merytoryczny i metodyczny jest przeciętny. Zdarzają się przykłady niewielkiego zawyżenia ocen.

Wszystkie prace dyplomowe przechodzą procedurę antyplagiatową. Na początku studiów studenci są informowani o prawie ochrony własności intelektualnej, wymogu samodzielności przy tworzeniu opracowań oraz przeciwdziałaniu zachowaniom nieetycznym i niezgodnym z prawem. Uczelnia została wyróżniona Certyfikatami: Uberrima Fide (w latach 2014-2016) oraz Educatio Qualis (w roku 2018), które przyznawane są jednostkom naukowo-dydaktycznym, szczerzącym się najwyższymi standardami jakości kształcenia w zakresie ochrony oryginalności pisemnych prac dyplomowych oraz aktywnie realizującym politykę ochrony własności intelektualnej.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym określa Uchwała Nr XXXIV/206/15 Senatu PWSZ w Pile z dnia 18 czerwca 2015 roku w sprawie przyjęcia Wewnętrznego Systemu Potwierdzania Efektów Uczenia Się w PWSZ w Pile. System ten przewiduje rekrutację na studia w trybie potwierdzania efektów uczenia się nabytych poza systemem szkolnictwa wyższego – RPL (Recognition of Prior Learning). Kierunek *ekonomia* nie posiada jeszcze uprawnień do rekrutacji w systemie RPL. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w szkolnictwie wyższym określa także Zarządzenie Nr 63/17 Rektora PWSZ w Pile z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia procedur przeniesienia studenta z innej uczelni, zmiany kierunku studiów, zmiany specjalności, wznowienia studiów oraz zasad uznawania efektów kształcenia osiągniętych przez studenta – oraz Regulamin studiów PWSZ w Pile.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program studiów na kierunku *ekonomia*, umożliwia osiągnięcie większości założonych kierunkowych efektów kształcenia: jak wskazano niektóre efekty kierunkowe nie znajdują realizacji w efektach przedmiotowych. Na ocenianym kierunku studenci/ studentki mają wybór oferty kształcenia 5 specjalności, z których uruchomione są dwie (ZMiSP oraz RiS). Obie prowadzone obecnie specjalności są zgodne z profilem praktycznym, którego specyfika została zapewniona przez trafną liczbę zajęć o charakterze praktycznym oraz obowiązek odbycia praktyk zawodowych o właściwym wymiarze i systemie organizacji. Obok specjalności oferta zajęć do wyboru obejmuje: język obcy, seminarium dyplomowe, praktyki. Treści kształcenia i metody dydaktyczne pozwalają w większości na zadowalający poziom weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Wątpliwości budzi system weryfikacji efektów w odniesieniu do praktyk zawodowych. Do słabszych stron kształcenia na kierunku trzeba zaliczyć brak modułu przedmiotów do wyboru oraz brak oferty obowiązkowych przedmiotów w języku obcym. Z uwagi na profil praktyczny należałoby rozszerzyć wymiar godzin zajęć prowadzonych z zastosowaniem programów komputerowych.

Na studiach niestacjonarnych funkcjonuje niewłaściwa organizacja zajęć, która wyraża się w kumulacji 6-godzin z danego przedmiotu (np. języków obcych). Grupy językowe (do 20

osób) na obu formach kształcenia są zbyt liczne natomiast na uznanie zasługuje liczebność grup ćwiczeniowych oraz seminaryjnych.

Proces dyplomowania nie budzi zastrzeżeń poza brakiem przejrzystych zasad dotyczących wyboru pytań z przygotowanych list. Wytypowane prace są na przeciętnym poziomie merytorycznym i metodologicznym, ale spełniają warunki prac licencjackich oraz zgodne są z kierunkiem *ekonomia*.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Korekta w przypisaniu efektów kierunkowych do poszczególnych przedmiotów, tak aby wszystkie efekty znalazły odzwierciedlenie w efektach i treściach przedmiotów: nie są realizowane następujące efekty kierunkowe/specjalnościowe: z zakresu wiedzy K1P_W09, K1P_W41 oraz umiejętności: K1P_U18; K1P_U35; K1P_U42.
2. Skorygowanie liczby punktów ECTS za praktyki zawodowe, ze szczególnym uwzględnieniem nakładu pracy studenta na studiach niestacjonarnych.
3. Skorygowanie liczby punktów ECTS za zajęcia z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego i studentów na studiach niestacjonarnych.
4. Przegląd dokumentacji związanej z realizacją praktyk i korekta rozbieżności między zapisami w dzienniczku praktyk.
5. Wprowadzenie modułu przedmiotów do wyboru (poza przedmiotami z zakresu specjalności).
6. Należy ograniczyć przypadki kumulacji godzin zajęć z danego przedmiotu do 4-godzinnego bloku.
7. Zaleca się obniżenie liczby studentów w grupach językowych.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, obejmujący oceniany kierunek studiów, realizuje zadania związane z projektowaniem, zatwierdzaniem, monitorowaniem i okresowym przeglądem programu kształcenia. Uczelnia zdefiniowała proces P01-00, w ramach, którego opracowano 3 szczegółowe procedury: 1) P01-01 Projektowanie, opiniowanie i zatwierdzanie opisu zakładanych efektów uczenia się na kierunku studiów; 2) P01-02 Projektowanie, opiniowanie i zatwierdzanie opisu programu studiów; 3) P01-03 Opracowanie i zatwierdzanie sylabusu do przedmiotu ujętego w programie kształcenia. Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami, w przypadku nowych kierunków studiów, projektowanie kierunkowych efektów uczenia się na studiach pierwszego, drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich rozpoczyna analiza przyporządkowania kierunku studiów do dziedziny i dyscypliny naukowej. W dalszej kolejności następuje: 1) przyporządkowanie kierunku studiów do odpowiedniego poziomu w PRK ; 2) opracowanie kierunkowych efektów uczenia się; 3) opracowanie zestawów zakładanych przedmiotowych efektów uczenia się; 4) pozyskanie opinii studentów studiujących na kierunkach w obszarach/dziedzinach odpowiadających planowanemu kierunkowi na temat wstępnie zdefiniowanych efektów uczenia się; 5) pozyskanie opinii interesariuszy zewnętrznych; 6) weryfikacja wstępnie zdefiniowanych efektów uczenia się pod kątem opinii studentów oraz otoczenia gospodarczego i ewentualne naniesienie zmian; 7) opracowanie przez Komisję Programową Kierunku Studiów projektu opisu zakładanych efektów uczenia się. W proces projektowania i zatwierdzania programu kształcenia zaangażowani są na różnych jego etapach: Dyrektor Instytutu; Instytutowa Komisja Jakości Kształcenia; interesariusze zewnętrzni; Kierownik Zakładu; Komisja Programowa Kierunku Studiów; Rady Instytutów; Samorząd Studencki; Senacka Komisja ds. Jakości Kształcenia; Senat oraz, w przypadku jego powołania, Zespół do projektowania programu studiów. Przygotowany projekt kierunkowych efektów kształcenia Komisja Programowa Kierunku Studiów przekazuje Radzie Instytutu, która wyraża opinię w ich przedmiocie. W przypadku negatywnej opinii (wraz z uzasadnieniem), ponownie przeprowadzana jest procedura projektowania efektów uczenia się. W przypadku opinii pozytywnej następuje zaś podjęcie uchwały ws. opinii nt. efektów uczenia się dla kierunku studiów i jej przekazanie do Rektora. Po pozytywnym zaopiniowaniu opisu zdefiniowanych efektów uczenia się przez Radę Instytutu, Przewodniczący zwołuje posiedzenie Senackiej Komisji ds. Oceny Jakości Kształcenia przed najbliższym posiedzeniem Senatu Uczelni. Senacka Komisja ds. Oceny Jakości Kształcenia opiniuje opis efektów. Przewodniczący Komisji przedstawia stanowisko Komisji na posiedzeniu Senatu. Jeśli Senat przyjmie opis zakładanych efektów uczenia się, wówczas – procedura zostaje zakończona, w przeciwnym razie – następuje ponowne wszczęcie procedur właściwych do usunięcia stwierdzonych przez Senat niedociągnięć. Program studiów, w tym sylabusy poszczególnych przedmiotów/ modułów, które zostały w nim ujęte, są opracowywane zgodnie ze szczegółowym wzorem zatwierdzonym przez Uczelnię.

Zasady monitorowania i okresowych przeglądów programów kształcenia zostały przez Uczelnię zdefiniowane w ramach procesu P02-00, dla którego opracowano 2 szczegółowe procedury: 1) P02-01 Roczny przegląd, ocena i doskonalenie programu studiów; 2) P02-02 Doskonalenie procesu dydaktycznego. Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami przegląd programu kształcenia obejmuje analizę i weryfikację: efektów uczenia się, opisu programu studiów oraz sylabusów do wszystkich przedmiotów ujętych w programie studiów. Ocena programu studiów obejmuje analizę: 1) aktualności opisu zakładanych efektów uczenia się i ich zgodności z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego; 2) spójności zakładanych efektów uczenia się na kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia z uniwersalnymi charakterystykami pierwszego stopnia określonymi w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz charakterystykami drugiego stopnia określonymi

w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6–8, w tym z wybranymi efektami kształcenia właściwymi dla obszaru lub obszarów kształcenia, do których został przyporządkowany kierunek studiów; 3) prawidłowości doboru przedmiotów do realizacji zakładanych efektów uczenia się; 4) prawidłowości doboru form dydaktycznych zajęć w poszczególnych przedmiotach, metod kształcenia oraz zdefiniowanych sposobów weryfikacji osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów uczenia się i sposobów oceniania studentów poprzez ocenę stopnia osiągnięcia każdego przypisanego do przedmiotu efektu uczenia się; 5) poprawności oszacowania nakładu pracy studentów i realności przypisanych do przedmiotów punktów ECTS; 6) stanu jakościowego i ilościowego infrastruktury dydaktyczno-naukowej wykorzystywanej w realizacji programu studiów, w szczególności w zakresie prowadzenia zajęć o charakterze praktycznym w warunkach zbliżonych do naturalnego środowiska pracy; 7) kompletności sylabusów do wszystkich przedmiotów ujętych w programie studiów; 8) skuteczności stosowanego wsparcia dydaktycznego studentów; 9) wymiaru i organizacji studenckich praktyk zawodowych; 10) ewaluacji jakości kształcenia przez studentów we wszystkich przedmiotach ujętych w programie studiów, realizowanych w danym roku akademickim; ewaluacji jakości i warunków kształcenia przez absolwentów. Planowanie i wdrażanie działań doskonalących program kształcenia oraz ocena skutków tych działań obejmuje: 1) ocenę skutków dotychczasowych działań doskonalących program studiów; 2) opracowanie, opiniowanie i zatwierdzanie propozycji zmian w programie studiów; 3) opracowanie, opiniowanie i zatwierdzenie planu działań doskonalących. W dalszej kolejności, po zrealizowaniu wspomnianych powyżej działań, następuje opracowanie Raportu z przeglądu, oceny i doskonalenia programu studiów.

W toku wizytacji ustalono, iż działania w zakresie doskonalenia programu kształcenia na kierunku *ekonomia* realizowane były zgodnie z procesem P02-00 i procedurą P02-01 z „Księgi procesów PWSZ”. Nauczyciele akademicki, po zakończeniu zajęć dydaktycznych w danym roku akademickim, przeprowadzali przegląd i ocenę zgodności sylabusów z wymaganiami procedury P01-03. Opracowanie i zatwierdzanie sylabusu do przedmiotu ujętego w programie kształcenia, w miarę potrzeb projektowali modyfikacje sylabusów dla nowego cyklu kształcenia i w terminie do 15 września prezentowali zmiany sylabusów Kierownikowi Zakładu w celu ich zatwierdzenia. Zgodnie z procedurą P01-03 badano opinie interesariuszy zewnętrznych na temat przydatności wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych praktykantów i na tej podstawie diagnozowano potrzeby doskonalenia programu kształcenia. Ponadto studenci zgłaszali do Kierownika Zakładu uwagi w zakresie problemów w realizacji efektów kształcenia. Zarówno przedstawiciele nauczycieli akademickich, jak i studentów uczestniczyli w pracach ciał kolegialnych Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia – Komisji Programowej Kierunku Ekonomia oraz w posiedzeniach Rady Instytutu oraz Zakładu Ekonomii. W wyniku tych działań zidentyfikowano potrzebę podjęcia działań doskonalących i przeprowadzono w latach 2016-2018 kilka zmian odnoszących się do programu kształcenia, a także jego realizacji, które w dużej mierze dotyczyły metod dydaktycznych stosowanych na zajęciach, w szczególności:

- na podstawie uwag zgłaszanych przez studentów Kierownikowi Zakładu, zdiagnozowano brak skuteczności w kształceniu z rachunkowości w roku 2016. Studenci kwestionowali metody prowadzenia zajęć, które z punktu widzenia tej grupy społeczności akademickiej nie korespondowały odpowiednio z wymogami rynku pracy. Studenci wskazywali również na zbyt wolne tempo realizacji programu oraz oceny nieadekwatne do osiągniętej przez nich rzeczywistej wiedzy, umiejętności i kompetencji. Trudności te potwierdzili interesariusze zewnętrzni. W efekcie podjęto decyzję o zmianie kadry nauczającej i od 2017 roku

zatrudniono nowego nauczyciela akademickiego do realizacji zajęć z rachunkowości na wizytowanym kierunku;

- na podstawie opinii pozyskanych od przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego zdiagnozowano zapotrzebowanie na pracowników z umiejętnościami analitycznymi z ekonomii. W efekcie, zgodnie z zasadami obowiązującymi na Uczelni, opracowana została koncepcja nowej specjalności „Informatyk - Analityk procesów biznesowych” w miejsce poprzedniej „Informatyka w Biznesie i Administracji”. Komisja Programowa Kierunku Ekonomia powierzyła opracowanie sylabusów tej specjalności specjalnie powołanemu w tym celu zespołowi nauczycieli;
- Koordynator Programu Erasmus+ w Zakładzie Ekonomii zgłosił we wrześniu 2016 roku potrzebę rozbudowy oferty programowej dla studentów zagranicznych. W rezultacie Komisja Programowa Kierunku Ekonomia opracowała nową listę przedmiotów prowadzonych języku angielskim, obowiązującą od 2017 roku.
- w raporcie nt. propozycji doskonalenia programu kształcenia w Zakładzie Ekonomii za rok akademicki 2017/2018, w którym przedstawiono wnioski z:
 - oceny opisu zakładanych efektów kształcenia na kierunku studiów na podstawie raportu z monitoringu karier zawodowych absolwentów kierunku;
 - oceny wyników studenckiej ewaluacji jakości kształcenia we wszystkich przedmiotach ujętych w programie studiów;
 - oceny warunków prowadzenia procesu dyplomowania;
 - przeglądu i oceny sylabusów do wszystkich przedmiotów ujętych w programie studiów;
 - oceny programu kształcenia przez nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego kierunku studiów;
 - ocenę organizacji i warunków prowadzenia praktyk zawodowych.

Zdiagnozowano dwie główne kwestie problemowe, których opis oraz informację o działaniach doskonalących, przedstawiono w tabeli poniżej.

Opis zdiagnozowanych trudności	Działania doskonalące
Studenci zgłosili uwagi co do możliwości przyswojenia części treści programowych przy obecnych metodach pracy dydaktycznej, co skutkuje niższymi ocenami uzyskiwanymi z części przedmiotów. W szczególności dotyczy to kierunkowego efektu kształcenia K1P_U05 (Student potrafi prognozować praktyczne skutki konkretnych procesów i zjawisk ekonomicznych z wykorzystaniem standardowych metod i narzędzi analizy ekonomicznej i statystycznej). Komisja Programowa Kierunku Ekonomia, po przeprowadzeniu analizy, sformułowała wniosek, że zbyt pracochłonne jest nabywanie umiejętności analitycznych poszukiwanych przez pracodawców w XXI wieku przy	Wdrożono w pracy dydaktycznej specjalistyczne oprogramowanie analityczne dedykowane do analizy problemów statystycznych i ekonometrycznych. W tym celu zakupiono licencję akademicką dla pakietu Stata. Alternatywnie dopuszcza się stosowanie darmowego oprogramowania Gretl, jako standardowego narzędzia do realizacji studium przypadku i projektów studenckich realizowanych na przedmiotach dotyczących metod ilościowych.

zastosowaniu przestarzałych narzędzi analitycznych tj. kalkulatorów i bazowego arkusza kalkulacyjnego Excel. Stwierdzono, że student za bardzo skupia się na samych technikach obliczeniowych zamiast na wnioskowaniu, które jest kluczowe dla nabywania i rozwijania wyżej wspomnianej umiejętności.	
Studenci zwrócili uwagę na problem zbyt małej „rotacji stanowisk” podczas praktyk zawodowych (przez cały czas praktyki robią to samo), co zmniejsza potencjalne możliwości znalezienia atrakcyjnej pracy po studiach.	Podjęcie rozmów z pracodawcami współpracującymi z Zakładem Ekonomii, celem znalezienia rozwiązania problemu i zaproponowania praktykantom zmiany stanowiska pracy co najmniej raz na 2 miesiące. Wdrożenie systemu zmian miejsca odbywania praktyk co jeden semestr (1 semestr US w Pile, 1 semestr ZUS, 1 semestr firma prywatna).

Wprowadzane zmiany w planach studiów są konsekwencją wniosków kierowników jednostek organizacyjnych, interesariuszy wewnętrznych, w tym również studentów lub interesariuszy zewnętrznych biorących udział w posiedzeniach Rady Programowej kierunku, składających pisemne lub ustne wnioski o dokonanie korekty planu. Projekt planowanych zmian jest przedstawiany do zaopiniowania Samorządowi Studentów. Zgodnie z informacjami uzyskanymi podczas spotkania ZO z Komisją ds. Jakości Kształcenia ocena osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia ma charakter ciągły i odbywa się z udziałem członków Komisji ds. Jakości Kształcenia. Monitorowanie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia odbywa się we współudziale studentów.

3.2

Odnosząc się do publicznego dostępu do informacji należy stwierdzić, iż Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia uwzględnia zasady upubliczniania informacji o programach kształcenia oraz warunkach jego realizacji. Informacje dotyczące działalności Uczelni znajdują się na ogólnodostępnej stronie internetowej, w której zamieszczono informacje 1) dla kandydatów, w tym dotyczące m.in. oferty edukacyjnej, zasad rekrutacji, opłat; 2) dla studentów, w tym m.in. plany zajęć, wzory pism, regulaminy, informacje o działalności biblioteki, organizacjach studenckich, instrukcje pisania prac dyplomowych, czy też zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego; 3) o Uczelni/Instytucie, w tym m.in. Statut, Regulamin studiów, czy też inne informacje dotyczące struktury organizacyjnej Uczelni. Na uwagę zasługuje fakt, że w Uczelni przyjęto założenie, iż sylabusy nie będą publikowane na ogólnodostępnej stronie internetowej. W toku wizytacji ustalono, że studenci mają zapewniony do nich dostęp za pośrednictwem platformy elektronicznej, po uprzednim zalogowaniu. Zdaniem ZO nie istnieją jednak obiektywne przesłanki uzasadniające brak publikacji sylabusów na stronie internetowej. Uczelnia powinna je opublikować w celu zapewnienia kandydatom na studia stałego dostępu do najważniejszych informacji nt. poszczególnych przedmiotów. Brakujące sylabusy wskazane we wcześniejszych częściach raportu powinny zostać uzupełnione.

Zawartość strony internetowej jest aktualizowana, a ewentualne opóźnienia w tym zakresie są sygnalizowane przez studentów i pracowników. Ponadto studenci wszystkie

niezbędne informacje mogą uzyskać w dziekanacie. Publiczny dostęp do informacji podlega stałemu monitorowaniu przez władze Jednostki i pracowników odpowiadających za obsługę studentów.

Uczelnia dysponuje dostępem do programu e-dziekanat, dzięki któremu studenci mają stały dostęp do ocen, sylabusów oraz planu zajęć. Strona internetowa PWSZ umożliwia studentom dostęp do informacji umieszczonych na stronie internetowej Uczelni z jednego miejsca wyjściowego, tj. zakładki „Dla studentów” na stronie PWSZ. Na stronach internetowych jednostek organizacyjnych dostępne są informacje dotyczące kryteriów i procedur oceny (zaliczenia przedmiotu), wyników zaliczeń i egzaminów, danych na temat dostępności osób prowadzących zajęcia (godziny dyżurów).

Informacje na temat uzyskanych ocen studentów – wyników przeprowadzonych egzaminów i innych form weryfikowania efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) są przekazywane studentom drogą mailową. Bieżące ogłoszenia dla studentów są przekazywane z wykorzystaniem strony internetowej PWSZ. Studenci obecni podczas spotkania z ZO dostęp do informacji ocenili bardzo pozytywnie

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w sposób przejrzysty i uporządkowany określa postępowanie dotyczące projektowania, zatwierdzania, monitorowania i przeglądu programu kształcenia. W procesach tych uczestniczą interesariusze wewnętrzni, tj. nauczyciele akademicki, studenci, a także przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego. Za mocną stronę w tym zakresie można uznać intensywne kontakty z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, które udało się Jednostce wypracować poprzez współpracę w ramach realizacji praktyk studenckich. Zarówno na poziomie Uczelni, jak i Jednostki identyfikuje się wiele uporządkowanych i cyklicznych działań zorientowanych na monitorowanie, ocenę i doskonalenie programu kształcenia. Wyniki monitorowania programu kształcenia oraz wnioski z oceny osiągniętych przez studentów efektów kształcenia są w praktyce wykorzystywane jako podstawa doskonalenia procesu kształcenia i wdrażane w postaci konkretnych rozwiązań. Główną grupę docelową Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia stanowią studenci oraz słuchacze studiów podyplomowych. W szerszym ujęciu grupę docelową stanowi także społeczność lokalna i subregionalna, w tym w szczególności pracodawcy. Funkcjonowanie Systemu zapewnia jakość oferowanego kształcenia, w szczególności poprzez rozwój i doskonalenie jakości programów kształcenia dla studentów oraz słuchaczy, z uwzględnieniem Polskiej Ramy Kwalifikacji i oczekiwań pracodawców, szczególnie północnej Wielkopolski, włączenie do procesu zapewniania jakości kształcenia niezbędnych struktur organizacyjnych, skutecznie realizujących i wspierających proces dydaktyczny, opracowanie przejrzystych procesów i skutecznych procedur działań pro jakościowych, realizowanych z przestrzeganiem zasad szeroko rozumianej kultury jakości i poczucia odpowiedzialności. Jednostka zapewnia dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji. Za słabszą stronę w tym zakresie należy jednak uznać brak publicznego dostępu do sylabusów za pośrednictwem strony internetowej Uczelni.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Należy uzupełnić brakujące sylabusy oraz opublikować je w celu zapewnienia kandydatom na studia stałego dostępu do najważniejszych informacji nt. poszczególnych modułów/przedmiotów.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Uczelnia przedstawiła szczegółowe informacje dotyczące osób realizujących zajęcia na ocenianym kierunku. W sumie zajęcia są prowadzone przez 29 osób, z tego 1 osoba z tytułem profesora, 4 osoby ze stopniem doktora habilitowanego, 9 osób ze stopniem doktora oraz 15 osób ze stopniem magistra.

Osoby prowadzące zajęcia z podziałem na stopnie naukowe:

Stopień/tytuł naukowy:	liczba osób
Prof. dr hab.	1
Dr hab.	4
Dr	9
Mgr	15
RAZEM:	29

W zdecydowanej większości, osoby prowadzące zajęcia na kierunku *ekonomia* posiadają odpowiednie doświadczenie i kompetencje. Kadra dydaktyczna w dużej części opiera się na osobach posiadających praktyczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią –wśród wykładowców są m.in. pracownicy Urzędu Skarbowego, sądów, osoby będące doradcami podatkowymi, co świadczy o spełnianiu wymogów dotyczących obsady zajęć na profilu praktycznym. Osoby nie posiadające praktycznego doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią posiadają w dużej części dorobek publikacyjny w obszarze realizowanych przez nich zajęć.

4.2.

Planowanie obsady dydaktycznej odbywa się na podstawie dorobku publikacyjnego i doświadczenia zawodowego wykładowców zdobytego poza uczelnią. Obsadę planuje Dyrektor Zakładu Ekonomii. Obsada zajęć jest poprawna w większości przypadków, choć w przypadku dwóch wykładowców przypisane im zajęcia nie znajdują uzasadnienia w przedstawionych kompetencjach i doświadczeniu. Przyczyną nieprawidłowej obsady w przypadku jednej z osób jest duża różnorodność prowadzonych przedmiotów (przedmioty z zakresu zarządzania,

finansów, rachunkowości, marketingu i ubezpieczeń). Dyrektor Zakładu Ekonomii wyjaśnił, że te nieprawidłowości w obsadzie mają charakter czasowy i powstały w wyniku pewnej dynamiki procesów związanych z kadrą dydaktyczną – Uczelnia w ostatnim roku straciła osobę prowadzącą przedmioty związane z zarządzaniem, stąd trzeba było doraźnie delegować osoby do prowadzenia tych zajęć.

Poza tym kadra dydaktyczna podnosi swoje kompetencje, stąd w najbliższym czasie obsada powinna być lepiej dostosowana do prowadzonych zajęć. Przykładowo, jedna ze wskazanych przez zespół oceniający PKA osób, co do której powstały wątpliwości prawidłowej obsady zajęć, ma otwarty przewód doktorski i ma bronić doktorat w ciągu najbliższych 2 miesięcy (do końca 2018 roku).

Przygotowanie kadry do prowadzenia zajęć dydaktycznych potwierdziły hospitacje zajęć przeprowadzone podczas wizytacji. Na podstawie hospitacji zajęć można stwierdzić, że nauczyciele akademicki są dobrze przygotowani do prowadzenia zajęć, zarówno pod względem merytorycznym, jak również dydaktycznym.

Obciążenie dydaktyczne kadry jest wysokie. Poniższa tabela prezentuje średnią liczbę godzin pensum oraz wykonania pensum z podziałem na stopnie naukowe:

	Średnia liczba godzin do pensum	Średnia liczba wykonanych godzin
Dr hab. i Prof.	202,5	256,5
Dr	284	330,6
Mgr	315	390,5

Podczas spotkania kadra potwierdziła duże obciążenie, lecz zespół oceniający uzyskał informacje, iż mają być wprowadzone rozwiązania, które będą umożliwiały redukcję godzin do pensum na podstawie innych aktywności pracownika, działalności badawczej i organizacyjnej.

Analiza obsady zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wykazała, iż w sumie 345 godzin kontaktowych zajęć o charakterze wykładowym zostało powierzonych osobom ze stopniem magistra. 345 godzin stanowi 8% liczby godzin kontaktowych realizowanych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

4.3.

Za rozwój i doskonalenie kadry odpowiadają samodzielni pracownicy, a wspiera ten obszar bezpośrednio Dyrektor Zakładu i Uczelnia za pomocą programów centralnych. Uczelnia posiada szereg rozwiązań systemowych wspierających kadrę i umożliwiające jej doskonalenie. Do najistotniejszych można zaliczyć:

- Wspieranie prac awansowych. Uczelnia w realizacji swojej Strategii rozwoju stwarza dla pracowników warunki do odbywania studiów III stopnia (w innych jednostkach) oraz otwierania przewodów awansowych poprzez pełne finansowanie tych aktywności oraz pomoc w wyborze opiekuna/promotora naukowego z macierzystej uczelni lub jednostek, z którymi współpracuje (na podstawie umów o współpracy, m.in. UEP w Poznaniu, Uniwersytet Szczeciński)

- Program „Konferencje Awansowe”. Raz do roku pracownicy Zakładu Ekonomii spotykają się by zaprezentować postępy w swoich pracach awansowych, które są dyskutowane w gronie bardziej doświadczonych osób.
- Projekt Inkubator Kompetencji – Zintegrowany Program Rozwoju (NCBiR). W ramach projektu (pula środków 4,5 mln) w Zakładzie Ekonomii pracownicy szkoleni są z języka angielskiego poprzez cykl regularnych zajęć (4 godz. tygodniowo przez 3 lata) oraz 3-miesięczne wyjazdy szkoleniowe do krajów anglojęzycznych w celu odbycia intensywnego kursu językowego (40 godz. tygodniowo, co roku przez 3 lata wyjazd na 1 miesiąc). Program kończy się uzyskaniem kwalifikacji na poziomie C1 potwierdzonych certyfikatem (CAE).
- Program Akademickie Partnerstwo Międzynarodowe (NAWA). Pracownicy PWSZ biorą udział w realizacji projektu naukowo-rozwojowego pt. „Rola małych gospodarstw rolnych w zrównoważonym rozwoju sektora żywnościowego w krajach Europy Środkowo-Wschodniej” FAMFAR (wartość ok. 1,5 mln zł), mającego na celu rozwiązać problem wykluczenia małych gospodarstw rolnych w krajach o rozdrobnionym rolnictwie (Koordynator: Pracownicy Zakładu Ekonomii. Skład konsorcjum: University of Applied Sciences in Piła Poland - PWSZ w Pile, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia (UAB) Rumunia, The National Institute for Economic Research; Institutul Naional de Cercetări Economice, Republika Mołdawii, Aleksandras Stulginskis University (ASU) Litwa, Megatrend University (MU) Serbia).
- Program Doskonałość Dydaktyczna, MNiSW (ok. 1 mln zł rocznie). W Zakładzie Ekonomii sfinansowano z tego programu wyposażenie laboratorium w oprogramowanie analityczne STATA. Zaplanowano szkolenia z wyżej wymienionego oprogramowania dla nauczycieli akademickich w celu jego wdrożenia w procesie dydaktycznym. Planuje się również sfinansowanie kursu emisji głosu dla nauczycieli dydaktycznych.
- Czasopismo „Postępy Nauk Ekonomicznych” wydawane przez Uczelnię, które stanowi platformę wymiany myśli oraz rozwoju kompetencji pracowników Zakładu Ekonomii. Stymuluje współpracę międzynarodową poprzez przyciąganie autorów z innych jednostek, w dużej mierze z zagranicy. Umożliwia publikacje artykułów niezbędnych do prac awansowych.
- Cykliczna konferencja międzynarodowa „Determinanty rozwoju regionalnego”. Wydarzenie organizowane przez pracowników ZE od 2 lat ma już status konferencji międzynarodowej z uwagi na to, że co najmniej 30% uczestników pochodzi z zagranicy. Umożliwia rozwój kompetencji społecznych i jest przyczynkiem do prac awansowych. Materiały konferencyjne ukazują się drukiem i są indeksowane na Web of Science.

Kadra na spotkaniu z zespołem oceniającym PKA potwierdziła, że Uczelnia wspiera ją w doskonaleniu i jest ona zadowolona z tych działań.

Bieżąca ocena pracowników jest dokonywana przez bezpośrednich przełożonych, a okresowa – obejmująca działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną która uwzględnia rezultat hospitacji zajęć nauczyciela, aktywność w zakresie przygotowania materiałów dydaktycznych oraz opinię na jego temat wyrażoną przez studentów w anonimowych badaniach ankietowych.

Studenci swoje bieżące uwagi dotyczące pracy nauczyciela mogą też wyrażać kontaktując się z Opiekunem roku.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Obsada zajęć na kierunku jest w dużej części prawidłowa. Pewne nieprawidłowości wynikają z dynamiki procesów. Uczelnia rozpoznaje je i podejmuje działania korygujące polegające na lepszym dostosowaniu kompetencji i doświadczenia poszczególnych nauczycieli akademickich do prowadzonych zajęć. Kadra posiada również odpowiednie kompetencje dydaktyczne, co zostało potwierdzone podczas hospitacji zajęć dydaktycznych. Zespół oceniający PKA zwrócił uwagę na duże obciążenie dydaktyczne kadry, co potwierdziło się również w rozmowach. Uczelnia w najbliższym czasie zamierza uelastyczyć naliczanie pensum, tak aby liczba godzin również uwzględniała pracę naukową i organizacyjną. Słabą stroną jest powierzanie zajęć wykładowych osobom ze stopniem magistra.

Prowadzona przez Uczelnię i Zakład polityka kadrowa sprzyja rozwojowi kadry naukowo-dydaktycznej. W szczególności uznanie budzi szeroki program doskonalenia kadry, w tym program nauki języka angielskiego oraz mechanizmy motywujące kadrę do uzyskiwania stopni naukowych.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Wyeliminowanie przypadków obsadzania zajęć niezgodnie z kompetencjami i doświadczeniem zawodowym kadry naukowo-dydaktycznej.
2. Ograniczenie liczby przypadków prowadzenia zajęć dydaktycznych o charakterze wykładowym przez osoby z tytułem zawodowym magistra.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Na podstawie czynności przeprowadzonych w trakcie wizytacji w akredytowanej jednostce potwierdzona została realizacja wielu form współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Formy te obejmują m.in.: prowadzenie praktyk dla studentów ocenianego kierunku, udział w opracowaniu koncepcji kształcenia i zapewnienie zawodowego patronatu nad specjalnością, fundowanie przez firmę stypendiów dla najlepszych studentów ocenianego kierunku, realizacja projektów finansowanych przez instytucje zewnętrzne (np. Akademia Młodych Odkrywców).

Zaznaczyć należy, że istotnym punktem współpracy z interesariuszami zewnętrznymi jest zatrudnianie absolwentów. Spotkanie z przedstawicielami otoczenia społeczno- gospodarczego podczas wizytacji pokazało, że w partnerskich instytucjach zatrudnionych jest wielu absolwentów Uczelni i ocenianego kierunku.

Uczelnia tworzy mechanizmy pozwalające na zbieranie informacji zwrotnej dotyczącej zatrudnialności absolwentów i ich kompetencji, czego przykładami są opracowywanie Raportu Roczego Przeglądu, Oceny i Doskonalenia Programu Kształcenia, którego elementem składowym jest badanie opinii interesariuszy zewnętrznych na temat kompletności i aktualności kierunkowych efektów kształcenia, jak również prowadzenie monitoringu i analiz wskaźnika zatrudnienia studentów/absolwentów w firmach, w których odbywali praktyki.

Uczelnia, dla ocenianego kierunku, prowadzi projekty dotyczące dofinansowanych staży i płatnych praktyk realizowanych u pracodawców na podstawie autorskich programów staży i praktyk opracowanych w znacznej mierze przy udziale pracodawców.

Uczelnia posiada kilkadziesiąt umów o współpracę, z czego czynnie i systematycznie realizowana jest ich większość. Podpisane zostały ogólne umowy o współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstwami prywatnymi w zakresie związanym z wizytowanym kierunkiem studiów. Umowy te zazwyczaj nie zawierają postanowień, w ramach których strony zobowiązywałyby się do wypracowania konkretnych wyników.

Studenci akredytowanego kierunku mają możliwość korzystania z zasobów partnerów uczelni w ramach zajęć dydaktycznych prowadzonych poza Uczelnią.

Uczelnia zaprasza przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego do udziału w konferencjach, sympozjach oraz innych wydarzeniach organizowanych przez uczelnię, a także do wspólnej realizacji projektów naukowo – badawczych i dydaktycznych. Z drugiej strony przedstawiciele ocenianego kierunku uczestniczą w działaniach realizowanych przez instytucje zewnętrzne.

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym ma również mniej sformalizowane formy, np. przedstawiciele instytucji zewnętrznych są wykładowcami-praktykami na ocenianym kierunku.

Obszarem współpracy, który jest do tej pory w niewielkim stopniu wykorzystany jest udział pracodawców w procesie dyplomowania. Udział ten ogranicza się do udostępniania materiałów dla studentów piszących prace dyplomowe. Pracodawcy powinni być angażowani nie tylko jako strona zlecająca temat pracy dyplomowej – ich rolą powinno być także definiowanie kryteriów, które powinien spełniać projekt dyplomowy. Pracodawcy powinni być zapraszani na obrony prac dyplomowych przynajmniej jako obserwatorzy, z możliwością dołączenia ich jako pomocniczych recenzentów.

Wysoko należy ocenić aktywność Biura Karier. Jest ono dobrze przygotowane do współpracy z pracodawcami (m. in. dwie osoby posiadają kwalifikacje doradców zawodowych). Oferta współpracy jest urozmaicona i uwzględnia znaczną część oczekiwań interesariuszy zewnętrznych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocne strony:

- Szeroki zakres współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym – należy dobrze ocenić fakt, że jednostka nie ogranicza się jedynie do form najprostszych. Władze uczelni oraz jej wykładowcy wykazują wiele inicjatywy w nawiązywaniu nowych form współpracy.
- Uczelnia potrafi wykorzystać współpracę z interesariuszami zewnętrznymi do wzmocnienia swojego potencjału. Różnorodne formy korzystania z cennych zasobów należących do instytucji zewnętrznych, do których studenci mają dostęp w ramach swoich zajęć, wzmacnia praktyczny aspekt kształcenia. Pomimo ewentualnych słabości takiego rozwiązania, jakie niewątpliwie wynikają z uzależnienia procesu kształcenia od zewnętrznych zasobów, zaleta korzystania z infrastruktury, rozwiązań i procedur działających w rzeczywistych sytuacjach jest niepodważalna.

Słabe strony:

- Niski stopień współpracy z pracodawcami w zakresie procesu dyplomowania.

Dobre praktyki

- prowadzenie monitoringu i analiz wskaźnika zatrudnienia studentów/absolwentów w firmach, w których odbywali praktyki,
- współpraca z kluczowymi partnerami biznesowymi na zasadzie obejmowania przez nich patronatu nad kierunkiem lub poszczególnymi specjalnościami.

Zalecenia

1. Zapewnienie, w stopniu większym niż jest to dotychczas, udziału w procesie dyplomowania przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w powiązaniu z problematyką prac dyplomowych.
2. Jednostka powinna podejmować dalsze starania na rzecz zwiększenia grona stałych partnerów z grona pracodawców, tak aby prowadzić stałą współpracę z podmiotami reprezentującymi jak najszersze spektrum działalności związanej z kierunkiem.

Kryterium 6. Umieźdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Zagadnienie umiędzynarodowienia, również w odniesieniu do procesu kształcenia, jest ważnym obszarem, mającym swoje odzwierciedlenie w zapisach strategicznych dokumentów Uczelni. W ramach celu strategicznego „Wysoka jakość kształcenia” jednym z celów operacyjnych jest wzrost otwartości i mobilności międzynarodowej. Ponadto Uczelnia opracowała dokument „Strategia umiędzynarodowienia PWSZ im. Stanisława Staszica w Pile na lata 2017 – 2021”.

Uczelnia oferuje studentom możliwość wzięcia udziału w wymianie zagranicznej w ramach programu Erasmus+. Dla kierunku *ekonomia* studenci mają do wyboru 18 uczelni partnerskich z 11 krajów. W latach 2014-2018 z możliwości wyjazdów skorzystało łącznie 23 studentów kierunku *ekonomia*, a na praktyki w ramach programu Erasmus+ wyjechało w tym okresie 3 studentów.

Jedną z przyczyn stojących na przeszkodzie w dalszym zwiększaniu liczby wyjazdów studentów jest niewystarczająca znajomość języka obcego. Wielu studentów obecnych podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA potwierdziło, że nie posiada odpowiedniego poziomu znajomości języka obcego, aby wyjechać na studia lub praktyki za granicę. Wielu z nich obawia się również opuścić rodzinne strony na okres minimum jednego semestru.

Należy zwrócić jednak uwagę na stosunkowo dużą liczbę studentów przyjeżdżających. W tym okresie czasu na studia w ramach programu Erasmus+ przyjechało 70 studentów z zagranicy, a na praktyki 88. W przypadku studentów przyjeżdżających na studia utrzymuje się w ostatnich latach stabilna liczba w każdym roku (ponad 20 osób). Studenci przyjeżdżający korzystają z możliwości studiowania 26 przedmiotów znajdujących się w katalogu. Studenci decydujący się na wyjazd na w ramach programu Erasmus+ realizują w danym kraju część programu studiów, która po ich powrocie jest uznawana bez żadnych problemów. Możliwe są także wyjazdy absolwentów, jak i udział w praktykach nieobowiązkowych.

Stosunkowo duża jest mobilność pracowników. W ostatnich czterech latach wyjechało łącznie (wyjazdy nauczycieli w celu prowadzenia zajęć oraz w celach szkoleniowych) 51 osób, a przyjechały 23 osoby. Świadczy to o potencjale, który powinien być lepiej wykorzystany w procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku.

Wysoko ocenić należy bardzo dobrze przygotowaną i przedstawioną informację dotyczącą wyjazdów zagranicznych na stronie internetowej Uczelni.

Biorąc pod uwagę, że Uczelnia przywiązuje dużą wagę do umiędzynarodowienia procesu kształcenia, należałoby rozważyć wzbogacenie oferty kształcenia w językach obcych. Dotyczy to obligatoryjnego przedmiotu w języku obcym, ale również zwiększenia możliwości udziału studentów w wykładach gościnnych prowadzonych przez obcokrajowców i zwiększenia zakresu wykorzystania literatury obcojęzycznej w toku studiów (m.in. w pracach licencjackich).

W programie studiów przewidziane są zajęcia z języka obcego w wymiarze 120 godzin, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Program lektoratu przewiduje opanowanie języka obcego na poziomie B2, z uwzględnieniem słownictwa ekonomicznego oraz związanego z funkcjonowaniem i zarządzaniem organizacjami. Na spotkaniu z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego pracodawcy podkreślili potrzebę dalszego rozwoju kształcenia w zakresie języków obcych, ale też ocenili, że w tym zakresie w ostatnich latach nastąpił w Uczelni duży postęp.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia ma jasno określone cele w zakresie umiędzynarodowienia procesu kształcenia, które są zapisane w dokumentach programowych kierunku. Uczelnia przyjmuje stosunkowo dużą liczbę studentów w ramach wymiany (studia oraz praktyki) w programie Erasmus+. Mocną stroną w tym obszarze jest bardzo dobrze przygotowana strona internetowa Uczelni, zawierająca dużo informacji o możliwościach wyjazdów i ich realizacji.

Lektorat zapewnia nauczanie języków na poziomie B2 z uwzględnieniem języka specjalistycznego. Jako zaletę odnotować należy, że Uczelnia na ocenianym kierunku realizuje na studiach niestacjonarnych taką samą liczbę godzin lektoratu (120 godz.) jak na studiach stacjonarnych.

Jako mankament w obszarze umiędzynarodowienia procesu kształcenia można odnotować niewystarczającą ofertę kształcenia w językach obcych dla studentów polskich.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Należy wzbogacić ofertę kształcenia w językach obcych, np. poprzez wprowadzenie obligatoryjnego przedmiotu prowadzonego w języku obcym, docelowo uruchomienie pełnego toku studiów realizowanych w języku angielskim.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Infrastruktura Uczelni jest dostosowana do wymogów procesu kształcenia prowadzonego na kierunku *ekonomia*. Uczelnia zlokalizowana jest niedaleko centrum Piły z dogodnym dojazdem, kampus ma charakter zwarty. Do dyspozycji studentów są miejsca parkingowe, które zaspokajają potrzeby całej społeczności akademickiej w tym obszarze. Na terenie kampusu są obiekty sportowe wykorzystywane przez studentów.

Kształcenie w ramach kierunku *ekonomia* odbywa się w budynku B (oprócz zajęć z wychowania fizycznego). Do dyspozycji kierunku są 4 sale wykładowe, 7 sal ćwiczeniowych i 1 sala seminaryjna. Studenci korzystają z 2 sal laboratoryjnych wyposażonych w sumie w 40 komputerów. Oprogramowanie wykorzystywane w procesie kształcenia jest aktualne i dostępne dla studentów. Studenci wykorzystują w ramach zajęć oprogramowanie statystyczne oraz symulujące prowadzenie przedsiębiorstwa (np. Comarch ERP XL). Na terenie całej uczelni jest dostęp do Internetu bezprzewodowego.

Baza jest dostosowana do osób niepełnosprawnych – m.in. umożliwia poruszanie się na wózkach inwalidzkich, są specjalne stanowiska do pracy dla studentów niedowidzących.

Na terenie uczelni znajdują się również Certyfikowane Centrum Egzaminacyjne Pearson VUE organizujące egzaminy dla całego regionu Piły.

Warunki lokalowe zapewniają realizację założonych efektów kształcenia. Umożliwiają również studentom, poprzez dostęp do odpowiednich systemów informatycznych, praktyczne przygotowanie zawodowe.

7.2.

Studenci mają dostęp do biblioteki zlokalizowanej na terenie kampusu Uczelni, która dysponuje aktualną literaturą dla kierunku *ekonomia*. Ogólny katalog biblioteki liczy ok. 43 tys. pozycji. Zakład Ekonomii dysponuje 5843 książkami, 53 dokumentami elektronicznymi, 9 tytułami czasopism w wersji drukowanej oraz 34 tytułami czasopism on-line. W bibliotece znajdują się pozycje wymagane w sylabusach.

Studenci mają zdalny dostęp do baz, które są im udostępniane w ramach biblioteki, w tym również do Wirtualnej Biblioteki Naukowej. Biblioteka prowadzi analizy wykorzystywania dostępu do baz przez studentów, prowadzi również analizy bibliometryczne dla pracowników naukowo-dydaktycznych.

Budynek biblioteki dostosowany jest do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Studenci mogą korzystać z czytelní. Na ostatnim piętrze budynku biblioteki jest ogólnodostępna

przestrzeń nazywana „Galerią na poddaszu”, gdzie są organizowane wydarzenia kulturalne adresowane zarówno do społeczności akademickiej, jak i do otoczenia.

Uczelnia deklaruje, iż w przyszłym roku zostanie wdrożone oprogramowanie umożliwiające centralne, w oparciu o rozwiązania Uczelni, udostępnianie materiałów elektronicznych dla studentów. Na ten moment wykładowcy korzystają z publicznych rozwiązań np. Google Drive.

7.3.

Obecnie Uczelnia realizuje inwestycję polegającą na przystosowaniu jednej z sal do kształcenia kompetencji społecznych. Sala będzie wyposażona w sprzęt audiowizualny umożliwiający m.in. nagrywanie osoby prowadzącej. W oparciu o nią będzie realizowane kształcenie studentów, szkolenia dla wykładowców oraz szkolenia dla interesariuszy Uczelni.

1 września 2018 roku Uczelnia rozpoczęła projekt IKO finansowany z Programu Operacyjnego WER wysokości ponad 4,5 mln. zł, w ramach którego m.in. planowane jest rozbudowanie systemu administracyjnego zarządzania Uczelnią i obsługi studentów (na bazie USOS-a).

Uczelnia obecnie zmienia wyposażenie sal dydaktycznych m.in. wymienia projektory na takie, które umożliwiają bezprzewodowe łączenie się z urządzeniami (komputerami, smartfonami). Wyposażenie i stan infrastruktury są na bieżąco monitorowane przez Uczelnię.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia dysponuje dobrą infrastrukturą dydaktyczną, która zapewnia realizację procesu kształcenia. Sale przeznaczone do dydaktyki mają właściwą strukturę, są zróżnicowane pod względem wielkości. Studenci mają możliwość korzystania z sal laboratoryjnych wyposażonych w sprzęt komputerowy z aktualnym oprogramowaniem. Sale dydaktyczne są dobrze wyposażone w sprzęt multimedialny. Budynek przystosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych i są również studenci, którzy wykorzystują tę infrastrukturę.

Studenci mają zapewniony dostęp do literatury potrzebnej do prowadzenia zajęć na kierunku *ekonomia*. Księgozbiór biblioteki jest na bieżąco uzupełniany o nowe pozycje zalecane w sylabusach. Wydział monitoruje jakość infrastruktury i infrastruktura jest rozwijana zgodnie z potrzebami Uczelni – jest sprawna, na bieżąco serwisowana i aktualizowana.

Dobre praktyki

Zalecenia

Brak

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1

Opiekę nad studentami na poszczególnych latach studiów pełnią powołani Opiekunowie Roku. Opiekunowie pomagają studentom wdrożyć się w procedury studiowania na I roku studiów, a także wspomagają rozwiązywanie problemów pojawiających się w całym cyklu kształcenia.

Nauczyciele akademicki są dostępni dla studentów w trakcie realizacji programu kształcenia podczas prowadzenia zajęć programowych oraz pełnionych dyżurów. Każdy nauczyciel akademicki poza zajęciami dydaktycznymi jest do dyspozycji studenta w wyznaczonych godzinach konsultacyjnych w wymiarze co najmniej 2 godzin tygodniowo. Konsultacje odbywają się w terminach dostosowanych do planu zajęć studentów. Istnieje również możliwość umówienia się z wykładowcą na spotkanie poza wyznaczonymi godzinami, co ma dla studentów istotne znaczenie w związku z podejmowaną w wielu przypadkach pracą zawodową, wykonywaną równoległe do odbywania studiów. Godziny dyżurów są według studentów odpowiednie.

Zgodnie z Regulaminem studiów PWSZ studentom może być przyznany indywidualny tok studiów (ITS) lub indywidualny program studiów (IPS) pozwalający łączyć studiowanie z pracą zawodową lub z rozwijaniem własnych zainteresowań.

Pomoce naukowe niezbędne do uzyskania odpowiednich efektów kształcenia są w opinii studentów przydatne. Jakość materiałów dydaktycznych jest oceniana pozytywnie. Nauczyciele akademicki często wysyłają materiały na swoje zajęcia za pośrednictwem poczty elektronicznej. Z perspektywy studentów ocenianego kierunku materiały wysyłane drogą elektroniczną są na odpowiednim poziomie, adekwatne do treści omawianej na zajęciach.

Obsługę administracyjną procesu kształcenia prowadzi sekretariat. Studenci mają kompetentną obsługę w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów. Studenci obecni podczas spotkania z ZO bardzo pozytywnie ocenili pracę sekretariatu i pomoc świadczoną przez pracowników. Godziny otwarcia wspomnianej jednostki w opinii studentów są odpowiednie. Podczas spotkania z ZO podkreślono otwartość władz na uwzględnianie studenckich próśb, dotyczących zarówno ich indywidualnego procesu kształcenia, jak i ewentualnych zmian w programie studiów

W wizytowanej jednostce funkcjonują koła naukowe jednak zakres podejmowanych przez nie zagadnień nie pokrywa się z tematyką studiów na ocenianym kierunku.

W Uczelni funkcjonuje prężnie działający Samorząd Studentów, który realizuje szereg aktywności, których adresatami są nie tylko studenci, ale również pracownicy Uczelni i mieszkańcy Piły. Członkowie Samorządu Studentów wymienili następujące inicjatywy: Juwenalia, akcje krwiodawstwa, inicjatywy wolontarystyczne. Samorząd ściśle współpracuje z lokalnymi instytucjami kultury. Samorząd, współpracuje również z władzami Uczelni, aktywnie uczestniczy w pracach komisji uczelnianych oraz kierunkowych.

Biuro Karier wspiera studentów kierunku poprzez: zbieranie i przekazywanie ofert pracy zarówno stałej, jak i dodatkowej, działalność informacyjną na temat rynku pracy, instytucji, wydarzeń, prawa pracy itd., przeprowadzanie indywidualnego doradztwa zawodowego (w szczególności pomoc przy pisaniu dokumentów aplikacyjnych, przygotowywanie do rozmów kwalifikacyjnych, testy preferencji zawodowych), organizowanie praktyk zawodowych, mających na celu zwiększenie zdobytego doświadczenia zawodowego i poznanie zasad

panujących na rynku pracy, organizowanie zajęć z zakresu podnoszenia kompetencji miękkich m.in. komunikacji, kreowania wizerunku, przygotowania do spotkań z pracodawcą, a także organizowanie spotkań z pracodawcami. Pracownicy Biura Karier bezpośrednio od pracodawców pozyskują ok. 300 ofert pracy i staży. Oferty pracy są zamieszczane na stronie internetowej Biura Karier oraz wysyłane za pośrednictwem poczty elektronicznej do zarejestrowanych studentów i absolwentów PWSZ w Pile.

Na kierunku *ekonomia* w roku akademickim 2017/2018 studiowało 6 studentów z niepełnosprawnościami. Oceniana jednostka wspiera również studentów z niepełnosprawnościami. Formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych to m.in.: zakup przedmiotów ułatwiających lub umożliwiających naukę, w tym między innymi: programów komputerowych i książek do biblioteki w wersji uwzględniającej potrzeby osób niepełnosprawnych.

Skargi i problemy zgłaszane przez studentów do Władz Uczelni i Instytutu oraz Samorządu Studenckiego dotyczą przede wszystkim spraw z zakresu pomocy finansowej, ale także przypadków braku porozumienia z konkretnymi nauczycielami akademickimi. W takiej sytuacji do mediacji włącza się Opiekun Roku. Dyrektor Instytutu lub Prorektor ds. Studenckich po zasięgnięciu opinii Samorządu, jeśli zgłoszona sytuacja tego wymaga, organizuje spotkanie, w którym uczestniczą zarówno studenci zgłaszający problem, jak i nauczyciel akademicki oraz władze i samorząd.

8.2

Studenci mają możliwość oceny pracowników administracyjnych obsługujących proces dydaktyczny za pomocą ankiety. Wśród ocenianych pracowników są: pracownicy sekretariatu Instytutu oraz pracownicy biblioteki i czytelní. Studenci w ankietach oraz podczas spotkania z ZO bardzo pozytywnie wypowiadają się na temat pracowników wspierających proces kształcenia.

Studenci bardzo pozytywnie wypowiedzieli się na temat kompleksowości, dostępności i aktualności informacji dotyczących form opieki i wsparcia dla studentów, w szczególności stypendiów, godzin pracy poszczególnych jednostek Uczelni, dostępności pracowników administracyjnych oraz wszelkich dokumentów związanych z procesem kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka realizuje wszystkie zadania związane z opieką i wsparciem studenta w jego procesie kształcenia w sposób odpowiedni. Działania mają charakter kompleksowy, uwzględniają zróżnicowane potrzeby różnych grup studentów. Podczas spotkania z ZO PKA studenci wskazali szereg atutów kształcenia na tym kierunku studiów. Duże znaczenie przy takiej ocenie ma otwartość władz jednostki na uwzględnienie studenckiej perspektywy, jak i utrzymywanie partnerskiej relacji z interesariuszami wewnętrznymi. Studenci uzyskują szerokie wsparcie od władz Uczelni i dedykowanych pracowników bezpośredniego kontaktu. Studenci mogą liczyć na wsparcie wykładowców poza zajęciami. Życie studenckie w bardzo ciekawy sposób animują działające organizacje studenckie i koło naukowe angażując studentów w inicjatywy społeczne i kulturalne.

Dobre praktyki

Zalecenia

Brak

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Władze powinny zadbać o to, aby przy uruchamianiu nowych specjalności wpisywały się one w kanon kierunku <i>ekonomia</i> .	Zalecenie zostało zrealizowane. Uczelnia opracowała procedury, których celem jest monitorowanie tego obszaru w toku projektowania nowych specjalności.
Niezbędne jest również zinstytucjonalizowane wykorzystanie opinii interesariuszy zewnętrznych w proces tworzenia i doskonalenia programów kształcenia.	Zalecenie zostało zrealizowane. Uczelnia opracowała i wdrożyła mechanizmy, które zapewniają zinstytucjonalizowane wykorzystanie opinii interesariuszy zewnętrznych w proces tworzenia i doskonalenia programów kształcenia.
Za istotne uznaje się pełne wdrożenie systemu badania losów absolwentów, prowadzenie systematycznych badań ich losów, a także wykorzystanie wyników pozyskanych w ten sposób informacji do doskonalenia efektów kształcenia i prac nad nowymi ofertami kształcenia.	Zalecenie zostało zrealizowane. Uczelnia szczegółowo bada i analizuje losy zawodowe absolwentów, zarówno z wykorzystaniem własnych badań, jak i wyników badania prowadzonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które dotyczy ekonomicznych aspektów losów zawodowych absolwentów.
W punkcie 2 sylabusów „Efekty kształcenia wg KRK” efekty powinny być bardziej skonkretyzowane i odniesione do specyfiki przedmiotu i nie zawierać literalnie skopiowanych efektów kierunkowych i specjalnościowych.	Zalecenie zostało zrealizowane.
Konieczne jest wyeliminowanie przypadków prowadzenia zajęć dydaktycznych z przedmiotów podstawowych i kierunkowych przez osoby z stopniem zawodowym magistra. Ta sytuacja identyfikowana była w toku poprzedniej oceny jakości kształcenia i nadal stwierdza się tę niesprawność.	Zalecenie częściowo zrealizowane.
Pełnego określenia, a przede wszystkim wdrożenia wymagają procedury analizy, oceny i doskonalenia potrzeb interesariuszy zewnętrznych, w tym rynku pracy oraz potrzeb i możliwości interesariuszy	Zalecenie zostało znacząco zrealizowane. Jednostka określiła i wdrożyła procedury, analizy i oceny potrzeb interesariuszy zewnętrznych, w tym rynku pracy oraz

wewnętrznych, zwłaszcza na studiach niestacjonarnych.	potrzeb i możliwości interesariuszy wewnętrznych.
Doskonalenia wymagają aspekt instrumentalny (nieodzowne jest określenie spójnego zbioru instrumentów, pozwalających na realizację przyjętych funkcji) oraz czynnościowy (brak w pełni wykształconych oraz spójnych z funkcjami, procedur). Słabą stroną WSZJK jest również brak instrumentów oceny efektywności stosowanych, w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, instrumentów weryfikacji i oceny działań korygujących, naprawczych i doskonalących dotyczących jakości kształcenia na wszystkich formach kształcenia kierunku <i>ekonomia</i> .	Zalecenie zostało zrealizowane. Uczelnia w wyniku doskonalenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w ostatnich latach określiła zbiór instrumentów, pozwalających na realizację przyjętych funkcji oraz spójne z nimi procedury. Opracowano i wdrożono również procedury oceny efektywności stosowanych, w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, instrumentów weryfikacji i oceny działań korygujących, naprawczych i doskonalących dotyczących jakości kształcenia na wizytowanym kierunku.